

Cotidianul.

Unii dintre noi vom avea atâta timp liber încât ne vom plictisi. Alții deloc...

Azi - 15:28 Sebastian Buhai

Sebastian Buhai, postdoctorand la Catedra de economie a Aarhus School of Business, Universitatea din Aarhus, Danemarca, explică de ce unii dintre noi avem mai mult timp liber față de generațiile anterioare, în timp ce alții avem mai puțin timp liber decât au avut bunicii noștri.

John Maynard Keynes prognoza în 1930, în eseu „Posibilități economice pentru nepoții noștri”, că progresul tehnologic și creșterea susținută a productivității vor determina o creștere considerabilă a timpului liber pe care omenirea îl va avea la dispoziție în următoarele decenii. Pe fondul acestui raționament, celebrul economist britanic specula îngrijorat că „cea mai mare problemă cu care se vor confrunta generațiile viitoare va fi că nu vor ști ce să facă cu enormul lor timp liber”. După aproape 80 de ani, suntem în poziția de a investiga în ce măsură temerile lui Keynes se verifică.

Activitățile noastre zilnice pot fi împărțite în trei categorii economice: muncă salarizată (incluzând antreprenoriatul), producția casnică (treburile casnice neplătite, dar „obligatorii”) și categoria reziduală (activități nesalarizate voluntare), adică „timpul liber”, per se. Această clasificare nu reușește însă din start să diferențieze între anumite activități aflate la intersecția ultimelor două categorii.

De exemplu, este corect să etichetăm gătitul și grădinaritul ca treburi casnice oarecum impuse sau mai degrabă ca activități domestice întreprinse voluntar, „practice de plăcere”? O soluție alternativă e ca „timp liber” să conțină orice acțiuni prin efectuarea cărora derivăm utilitate (satisfacție) în mod direct.

Într-un sondaj din SUA, respondenților li s-a cerut să noteze cu 0-10 diverse activități, în funcție de atractivitatea acestora. „Sex” domina desigur ierarhia, cu o medie de 9,3, urmat de „sport” (9,2) și „pescuit” (9,1). La polul opus, „curățenie” (4,9) și „spălat” (4,8) confirmă faptul că puțini le consideră hobby-uri. În schimb, „grădinarit” (7,1) și „gătit” (6,6) primesc calificative mai mari decât alte activități tipic casnice. Fără îndoială, într-o mare măsură, tot va fi arbitrar unde tragem linia în clasament și deci ce anume se califică drept „timp liber” (7,3 e o limită folosită recent).

În plus, obiectivitatea și preferințele individuale din evaluare sunt astfel complet ignorate, deci categoric metoda nu e infailibilă. Din cauza spațiului limitat, voi face însă abstracție în continuare atât de dezbaterile tehnice din jurul definiției timpului liber, cât și de problemele de măsurare și comparare directă a diverselor statistici ale timpului liber în populația de interes, la diferite momente în timp (ex. datorate schimbărilor în structura demografică a populației).

Deși există controverse în privința magnitudinii exacte a diferenței, e general acceptat că timpul liber per capita a crescut în ultimele patru decenii (în lucrări recente, comparația e între anii 1965 și 2003). Estimările cele mai robuste sunt în intervalul de 3-8 ore de câștig în timp liber pe săptămână, cu limita conservatoare considerată momentan cea mai probabilă.

Creșterea timpului liber se datorează în principal reducerii substanțiale a timpului cheltuit pe treburile casnice, în urma inovațiilor tehnologice din domeniul aparaturii casnice, și, prin implicație, a creșterii productivității în activitățile domestice nesalarizate; timpul inițial petrecut în aceste activități a fost în

parte substituit, astfel, cu activități alternative, liber alese, deci practic cu „timp liber“.

Keynes a intuit așadar corect creșterea mediei timpului liber, chit că aceasta nu a fost deloc atât de spectaculoasă încât să nu mai știm ce să facem cu noul timp liber... Ceea ce Keynes nu a luat însă în considerare e posibilitatea de variație în evoluția timpului liber, între diferite segmente ale populației. Cea mai interesantă stratificare în acest context este cea în baza nivelurilor educaționale.

De data aceasta, concluzia e susținută în unanimitate de lucrările de cercetare care au investigat subiectul: există o asimetrie enormă din punctul de vedere al evoluției timpului liber, între anumite straturi educaționale. De exemplu, pentru cei mai educați 10% dintre indivizi, timpul liber a rămas esențial același din 1965 încoace (pentru bărbatul absolvent de universitate timpul liber chiar a scăzut în medie cu 4 ore pe săptămână), în timp ce pentru cei mai puțin educați 10% dintre indivizi, timpul liber s-a mărit cu nu mai puțin de 14 ore pe săptămână - adică o întreagă lună timp liber în 2003, relativ la 1965!

Discuția de mai sus e valabilă în sensul strict doar pentru SUA; rămâne un exercițiu empiric analiza similară pe piețe economice având un cadru instituțional și, potențial, o mentalitate a agenților economici diferite, cum ar fi, de exemplu, Europa continentală. Speculând, e însă puțin probabil ca concluziile referitoare la evoluția timpului liber în ultimele patru decenii să fie fundamentale deosebite de cele americane.

Dimpotrivă, programele sociale implementate în majoritatea statelor europene în acest interval de timp ar justifica o creștere și mai pronunțată a timpului liber mediu, de exemplu prin reducerea timpului petrecut în munca salarizată. Inegalitatea în timp liber dintre segmentele educaționale e de asemenea de așteptat, dar probabil mai atenuată decât cea din SUA.

Sebastian Buhai

Este postdoctorand la Catedra de economie a Aarhus School of Business, Universitatea din Aarhus, Danemarca.

În același timp este afiliat la Institutul Tinbergen și la Catedra de economie din cadrul Universității Erasmus din Rotterdam, Olanda, unde și-a depus de curând teza de doctorat.

În noiembrie 2007 a câștigat o bursă postdoctorală independentă, pentru doi ani (2008-2010), oferită de Consiliul Danez pentru Cercetare în Științele Sociale, în valoare de aproape 200.000 de euro.

A urmat simultan, între 1998 și 2001, Facultatea de Științe Sociale (axare pe economie și drept) și cea de Științe Exacte (axare pe fizică teoretică și matematică) ale University College Utrecht. Doi ani mai târziu, a finalizat un master de cercetare în economie la Institutul Tinbergen și Universitatea Erasmus din Rotterdam.

Începând cu 2004, lucrările sale științifice au fost prezentate la majoritatea conferințelor economice majore din ariile sale de interes, precum și în cadrul unor seminarii susținute la universități și instituții prestigioase.

Născut la Cluj, în 1979, Sebastian Buhai a locuit în ultimii ani în Utrecht și Amsterdam, Londra și Aarhus. Mai multe detalii despre Sebastian Buhai pe www.sebastianbuhai.com.